

Regionstab, Regional utveckling

Upprättare Ann-Chatrine ErikssonGagge

Näringsdepartementet
Enheten för hållbar landsbygdsutveckling

Yttrande - Remiss - Slutbetänkande av Parlamentariska landsbygdskommittén, SOU 2017:1 För Sveriges landsbygder - sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd**Sammanfattning**

Sammanfattningsvis vill **Region Gävleborg** anföra följande övergripande synpunkter. Nedan kommenteras delar av de olika förslagen mer i detalj.

- **Region Gävleborg** välkomnar ett ökat nationellt fokus på landsbygdens förutsättningar och stödjer flera av utredningens förslag. Sverige behöver en politik som håller samman hela landet och tar hänsyn till skillnader och förutsättningar, men också till de möjligheter som finns, mellan norr och söder, inland och kustland samt stad och landsbygd.
- **Region Gävleborg** vill betona vikten av ett helhetsperspektiv, präglat av systemsyn, på den regionala utvecklingen. Det är mer meningsfullt att tala om olika regiondelar med olika regionala funktioner, som stärker kopplingarna mellan stad och land snarare än att skapa motsatsförhållande mellan dessa geografier.
- **Region Gävleborg** anser att kommittén valt en problematisk utgångspunkt genom att dela upp det territoriella utvecklingsuppdraget i en landsbygdspolitik respektive regional utvecklingspolitik. Sveriges regionala tillväxtpolitik omfattar hela landet, både stora städer, tätorter och landsbygd.
- **Region Gävleborg** anser att uppdelning av territoriella utvecklingsfrågor ökar risken för att utveckla konkurrerande utvecklingsagendor på regional nivå, d.v.s. separata agendor för landsbygd respektive annan geografi i en region. En sådan uppdelning minskar möjligheten att utveckla en samlad syn kring regionala utvecklingsfrågor, samt befäster landsbygdens roll som särintresse snarare än en integrerad del av den regionala utvecklingen.
- **Region Gävleborg** vill betona vikten av att regeringen och de statliga myndigheterna ser regionernas roll för den regionala utvecklingen. Det finns idag en otydlighet i roller och ansvar mellan regionalt utvecklingsansvariga (regioner) och länsstyrelserna, som inte får förstärkas.

- Betänkandet anger 75 enskilda förslag för att stärka landsbygden i Sverige. **Region Gävleborg** anser dock att det är otydligt hur kommittén valt att avgränsa landsbygd från annan geografi. Inte heller framgår det hur de 23 kommunerna med stora problem skiljts ut från andra kommuner som har liknande karaktär.

Inledning

Utgångspunkten för **Region Gävleborg** är att alla delar av vårt län ska ha en god livsmiljö och en god hälsa. Vi vill vara en attraktiv region, dit människor vill flytta och bo kvar. Det ska finnas förutsättningar att bo och verka i hela länet, både i staden och på landsbygden. Det ska vara lätt att mötas och det ska finnas stora möjligheter för var och en att forma sin egen vardag. Gävleborg ska erbjuda skiftande boende- och livsmiljöer. Alla invånare ska ha tillgång till utbildning, offentlig och kommersiell service, infrastruktur och en utvecklande fritid. Detta är viktiga faktorer för en god livsmiljö och avgörande för en god hälsa. Öppna, toleranta och dynamiska miljöer, där människors bakgrund, erfarenheter och egenskaper tas tillvara, ökar regionens attraktivitet.

Region Gävleborg vill och ska bidra till goda förutsättningar för arbete och välfärd i hela länet och ta tillvara potentialen för attraktiva livs-, boende och verksamhetsmiljöer. Regionen ska ges möjligheter att växa och utvecklas efter sina särskilda förutsättningar, såväl i städer och orter som på landsbygden.

Kommentarer

Den regionala nivåns roll inom landsbygdspolitiken

Region Gävleborg anser att kommittén har valt en felaktig utgångspunkt för sina överväganden när man delar upp det regionala, territoriella utvecklingsuppdraget i dels landsbygdspolitik, dels regional utvecklingspolitik. Hur och var gränserna mellan dessa ska dras framgår inte i betänkandet. Utgångspunkten hämmar möjligheterna för en sammanhållen landsbygdspolitik.

Sveriges regionala utvecklingspolitik omfattar hela landet, både stora städer, tätorter och landsbygd. Det regionala utvecklingsarbetet i Sverige utvecklas kontinuerligt och frågor som rör landsbygdens utveckling finns ständigt på den regionala agendan. Vi ställer oss därför frågande till kommitténs åsikt att den regionala tillväxtpolitiken tenderar att glömma landsbygderna (s.195). En ny kartläggning från Tillväxtverket visar att landsbygdsperspektivet finns i de regionala utvecklingsstrategierna (RUS), men utifrån en regional kontext, till exempel i utvecklingen av kollektivtrafikplanerna, i de regionala kulturprogrammen eller som uttryck i en relation mellan stad och land.

Detta betyder inte att den regionala utvecklingspolitiken inte kan utvecklas i relation till landsbygder. Problemen i relationen landsbygdsutveckling och regional utveckling härstammar snarare från avsaknad av resurser och mandat på regionalt utvecklingsansvariga än ointresse.

Landsbygdsprogrammet styr landsbygdsutvecklingen - inte politiska ambitioner

Det relativt smala politikområdet landsbygd består till stor del av åtgärder kopplade till Landsbygdsprogrammet 2014–2020, som formulerats för att matcha kommissionens programupplägg. Med dagens rollfördelning är det naturligt att mycket av utvecklingsarbetet kanaliseras via de finansiella instrumenten i stället för den politiska strukturen. Det betyder också att politikområdet landsbygd primärt styrs via program beslutade av EU-kommissionen snarare än av politiska beslut på lokal och regional nivå.

Landsbygdsprogrammet och dess finansieringsmekanism är ett finansiellt instrument som sätter agendan för politiska ambitioner. Detta är inte en rimlig ordning inom ett område som kräver politiska avvägningar och ansvarsutkrävande, inte minst från landsbygdens medborgare. Utgångspunkt för det regionala tillväxtarbetet inklusive landsbygdsutvecklingen bör alltid vara platsens styrkor – landsbygdens eller stadens, därefter bör de styrmedel och finansieringsmöjligheter som kan hjälpa till att förverkliga målen användas så effektivt som möjligt. De territoriella utvecklingsinsatser som tas fram i RUS och som i flertalet fall beslutas av politiska församlingar styr det regionala utvecklingsarbetet, men har i dagsläget en marginell roll i utformningen av landsbygdspolitik. Vi välkomnar därför att det nu tas fram ett nationellt politiskt landsbygdsprogram. Detta bör så nära som möjligt sammanlänkas med ”Nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020”.

Regionalt utvecklingsansvariga bör samordna landsbygdsutvecklingen på regional nivå

Från 2019 har sannolikt samtliga län valt att ge landstinget riksdagens uppdrag att leda det regionala utvecklingsarbetet och inom detta utveckla en strategi för regional utveckling på länsnivå. Det är därmed region/landsting som bör vara regeringens ingång och kontakt i territoriella utvecklingsfrågor, inklusive landsbygdspolitik. Då bildas en entydig företrädarroll för det regionala territoriet. Företrädarrollen möjliggör ett tydligare avstamp i de territoriella förutsättningar som råder och minskar avståndet mellan medborgare och beslutsfattare även på landsbygden.

Även OECD menar att regional, stads- och landsbygdsutvecklingsfrågor bör behandlas på ett integrerat sätt och samordnas av regionalt utvecklingsansvariga. OECD rekommenderar att regionalt utvecklingsansvariga får i uppdrag att utveckla en strategi för regional utveckling och landsbygdsutveckling genom ett decentraliserat arbetssätt i samverkan med kommuner, LAG-grupper, näringsliv och aktörer inom civilsamhället. Detta skulle enligt OECDs förslag ersätta de befintliga regionala utvecklingsstrategierna och regionala handlingsplaner för Landsbygdsprogrammet på länsnivå.

Förtydliga länsstyrelsernas roll inom landsbygdspolitik

Inom landsbygdspolitik finns uppgifter som i första hand avser rena ersättningar till olika delar av de ”gröna” näringarna. I de fall dessa kan ses som rena driftstöd är det lämpligt att en myndighet som länsstyrelsen även fortsättningsvis

administrerar dessa. Detta ligger väl i linje med att staten ansvarar för den rena myndighetsutövningen, medan det är de regionalt utvecklingsansvariga som ansvarar för beslut som innebär politiska vägval i olika regionala utvecklingsfrågor. Länsstyrelsen bör även fortsatt samordna statens intressen för att kunna ge kommuner en samlad bild kopplat till bland annat det fysiska planeringsansvaret.

Tydliga roller och ansvar krävs för en sammanhållen landsbygdspolitik

Att inte förändra den nuvarande ordningen med parallella system, utan snarare förstärka den, ökar risken för att det utvecklas konkurrerande (regionalpolitiska och landsbygdspolitiska) utvecklingsagendor på regional nivå. Den risken återspeglas tydlig i förslagen om transportplanering på regional nivå, där såväl länsstyrelser som Trafikverket ska bevaka landsbygdens intressen, såväl som i delar av förslaget om inrättandet av landsbygdsdelegationer styrda av länsstyrelsen. Dessa förslag skapar än mer otydlighet regional nivå och minskar möjligheten att ta ett helhetsgrepp kring utvecklingsfrågor samt befäster landsbygdens roll som särintresse snarare än en integrerad del av den regionala utvecklingen. Vi föreslår därför att regeringen sätter ett tydligare fokus på landsbygdens utveckling och förtydligar den regionala politiska nivåns uppdrag och ansvar för landsbygdsutvecklingen inom ramen för Lag (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar i vissa län.

Förslaget om kompetensplattformar som en del av utbildningscentra avslås

Uppdraget att etablera regionala kompetensplattformar tillkom 2010 som ett svar på de brister som identifierades i omställningsarbetet kopplat till finanskrisen åren innan. Uppdraget genomförs med en bredd av aktörer såsom branscher, utbildningsanordnare, myndigheter och kommuner. Att styra om uppdraget med huvudsyfte att tillhandahålla analysunderlag för utbildningscentra tyder på låg kunskap om regionala nivåns pågående arbete med uppdraget. Kompetensplattformarna erbjuder redan idag liknande tjänster och kan mycket väl bistå utbildningscentra med underlag, men det finns ingen mening med att avgränsa uppdraget gentemot en enskild aktör.

Kommentarer och ställningstaganden till kommitténs enskilda förslag

Region Gävleborg lämnar i detta avsnitt synpunkter på vissa av de 75 enskilda förslag som kommittén presenterat. Förslagets formuleringar är hämtade från kommitténs pressmeddelande 2016-12-21.

Region Gävleborg tillstyrker övriga förslag i betänkandet.

Näringsliv och företagande

1. ALMI Företagspartner AB:s uppdrag förstärks med ett ytterligare fokus som riktas mot företag i de glesa och mycket glesa landsbygdskommunerna. I synnerhet ska de platsbundna näringarna och till dem relaterad näringsverksamhet uppmärksammas.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande. Det bör dock påpekas att ALMIs operativa verksamhet är decentraliserad och att de operativa bolagens verksamhet styrs i samråd mellan staten och den eller de regionala delägarna via gemensamt utarbetade ägardirektiv. Det är i ägardirektiven som man ska formulera hur det regionala ALMI-bolagets ytterligare fokus mot företag i glesa och mycket glesa landsbygdskommuner ska riktas.

2. Det nationella utvecklingsbolaget Saminvest AB ges ett tydligare samhällsuppdrag att säkerställa att investeringar sker bland målgrupper, branscher och i geografiska områden där behovet av marknadskompletterande finansiering är som störst. Saminvest ska säkerställa investeringar i Sveriges sju nordligaste län. Representanterna i Saminvest styrelse ska ha kunskaper om näringslivsutveckling i såväl glesa som täta strukturer.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

3. Saminvest AB ges i uppdrag att investera i företag för tillväxt och förnyelse av ekosystemtjänstproducerande verksamhet i syfte att främja en snabbare omställning till en fossilfri och biobaserad samhällsekonomi.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

4. Vinnova ges i uppdrag att ta fram arbetssätt för att skapa förutsättningar för innovationer för företag i landsbygderna genom att bland annat vidareutveckla sitt arbete med att nå ut med innovationsstöd via rådgivare och forskare som är närvarande i landsbygderna och särskilt stödja innovationer som utvecklar lösningar och produkter för en snabbare omställning till biobaserad samhällsekonomi.

Region Gävleborg avstyrker kommitténs förslag. Vinnova är en viktig myndighet inom det nationella innovationsområdet. Dock är det inte rimligt att myndigheten har en regional närvaro. I stället bör de ambitioner som kommittén visar inom detta område kanaliseras via de innovationssystem som finns uppbyggda i varje län.

5. Erfarenheterna från landsbygdsprogrammets nuvarande åtgärder med innovationsgrupper och europiskt innovationspartnerskap (EIP) tillvaratas och vidgas till fler näringar och företagande i landsbygder än nuvarande avgränsning.

Region Gävleborg anser att detta är ett ställningstagande som kan göras först efter en utvärdering av vilka resultat som pågående satsningar gett. Därefter kan ställning tas till om det är lämpligt att vidga satsningarna till fler näringar.

6. Jordbruksverket, i samråd med Skogsstyrelsen, Vinnova och Naturvårdsverket, ges i uppdrag att identifiera hur kommande landsbygdsprogram kan bidra till omställningen till en biobaserad samhällsekonomi i linje med målen i Agenda

2030 samt målen om ett fossilfritt samhälle. Insatser i landsbygdsprogrammet ska även syfta till att stärka sambanden och utbytet mellan stad och land.

Region Gävleborg instämmer i sakfrågans vikt för landsbygdens utveckling. Men som framgår ovan anser Region Gävleborg att landsbygdsprogrammet är ett finansieringsinstrument som ska spegla de politiska ambitioner som finns i nationella och regionala dokument som fastställts av politiska församlingar. Därför bör ett uppdrag ges först när dessa program är fastställda. I dagsläget är det också oklart hur regionala utvecklingsfonden, socialfonden och landsbygdsfonden kommer att utformas nästkommande programperiod. Tillväxtverket bör vara en jämbördig part med Jordbruksverket om ett uppdrag ges.

Region Gävleborg ställer sig positiv till att landsbygden ska bli fossilfri. Vid de orter där det idag saknas kommersiella intressen av att bygga ut infrastruktur för förnybara drivmedel behöver däremot strategier tas fram för att garantera tillgången till fossilfria drivmedel för alla. Hemmaladdning av elfordon kan vara en möjlig väg, statliga stöd för installation av laddsystem i hemmet bör därför ses över.

Export av biobaserade material och livsmedel är viktigt för Sveriges handelsbalans. Både för att bidra till fossilfrihet och för att skapa sysselsättning. Även utbytet mellan landsbygden och närliggande tätorter är viktigt, inte minst när det gäller livsmedelssektorn. Region Gävleborg önskar där att det tydligare satsas på kommersialisering av system för distribution och möjlighet att spåra ursprunget på varor. En ökad handel med lokalområdet är viktigt, både ur beredskapssynpunkt, för att stärka relationen mellan stad och land och för att öka de kommunala skatteintäkterna.

7. Offentlig upphandling ska innehålla krav som motsvarar våra svenska miljökrav och regler för djurskydd.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

8. Aktörerna som ska samarbeta genom regionala exportcentra och Visit Sweden får i uppdrag att genomföra riktade insatser för att hjälpa företag i landsbygderna, i synnerhet de glesa och mycket glesa landsbygderna, att öka sina exportandelar.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

9. Ett paket med åtgärder, som förstärker varandra, ska riktas till 23 kommuner i norra och mellersta Sverige. I dessa kommuner har företagen särskilt svårt att utveckla sina företag på grund av långa avstånd, att man finns i en glest befolkade arbetsmarknadsregioner med ett näringsliv med förhållandevis begränsad branschbredd. Paketet ska komplettera befintliga insatser i stödområde A. Det ska omfatta de nya landsbygdsgenerella åtgärderna som vi föreslår i form av 100-procentigt utbyggd digital infrastruktur, ökad tillgång till högre utbildning, omlokalisering av statliga jobb samt innovations- och exportfrämjande insatser.

De 23 kommunerna med störst utmaningar är:

Pajala, Övertorneå, Överkalix, Jokkmokk, Arjeplog, Arvidsjaur, Sorsele, Storuman, Malå, Norsjö, Lycksele, Vilhelmina, Dorotea, Åsele, Strömsund, Ragunda, Bräcke, Berg, Härjedalen, Älvdalen, Malung/Sälen, Vansbro, Torsby.

Region Gävleborg instämmer i att utvecklingen i några av Sveriges glesa och mycket glesa landsbygdskommuner är bekymmersam i ett långsiktigt perspektiv. Dock torde utvecklingen i glesa landsbygdskommuner i vissa andra områden vara likartad den som beskrivs i de av kommittén utvalda kommunerna i norra Sverige. I Gävleborgs län är samtliga sex hälsingekommuner klassade som glesa landsbygdskommuner (Nordanstig, Ljusdal, Ovanåker, Bollnäs, Hudiksvall och Söderhamn).

Region Gävleborg menar att det är en grannliga uppgift att så strikt skilja ut 23 kommuner med stora problem från andra kommuner som har samma karaktär. En alternativ väg att gå är att använda Tillväxtanalys klassificering i glesa och mycket glesa landsbygdskommuner. I kommitténs förslag finns kommuner från tre kommungrupper med bland de 23 kommunerna, medan ett stort antal i gruppen "glesa landsbygdskommuner", med likartad struktur och i vissa fall större problem, i andra delar av landet lämnas utanför.

Region Gävleborg föreslår att regeringen genomför en djupare analys som i första hand syftar till att finna kriterier och åtgärder som kan riktas till samtliga kommuner i grupperna glesa och mycket glesa landsbygdskommuner.

10. Särskilda åtgärder riktade till de 23 kommunerna. Kommittén har identifierat en möjlig finansiering på cirka 500 miljoner kronor som kan avsättas i näringspolitiska och tillväxtfrämjande åtgärder i ett riktat paket. Det kan exempelvis handla om åtgärder som prövats i Norge i form av ytterligare sänkta arbetsgivar- och egenavgifter och avskrivning av studieskulder.

Se kommentar under punkt 9

11. Ett forskningscentrum inrättas för att utveckla och sprida kunskaper om entreprenörs- och företagsutveckling i landsbygder, i synnerhet i glesa och mycket glesa landsbygderna. Centrals kunskapsutveckling ska också öka medvetenheten om skillnader i kvinnors och mäns villkor för att driva och utveckla företag i landsbygderna. Ett viktigt mål är att skapa jämställda villkor för näringslivsutveckling.

Region Gävleborg delar kommitténs uppfattning att det är viktigt att lyfta fram kunskaper om entreprenörs- och företagsutveckling i landsbygder. Detta uppdrag skulle med fördel kunna läggas på en av de miljöer som i dag har kunskap inom området. Tillväxtanalys arbetar redan idag med tillväxtfrågor och samordningsfördelar borde kunna vinnas. Entreprenörskapsforum skulle kunna vara ett annat alternativ.

Region Gävleborg vill även lyfta betydelsen av de senaste årens stora flyktinginvandring kopplat till denna insats. Många av dem som kommit till Sverige har funnit en plats på landsbygden vilket är positivt ur många aspekter. Det bidrar till en välkommen befolkningsökning på landsbygden och bidrar även på sikt till ökad mångfald. Det ställer dock krav på ökade möjligheter till bland annat varierad serviceutveckling. Nya kulturer har nya behov och samtidigt nya möjligheter att bidra till samhällsutvecklingen. Därför bör kunskapsutvecklingen även innefatta denna aspekt i kartläggningen av skillnader kring villkor och möjligheter för företagande. Ett viktigt mål blir därför att skapa jämställda och jämlika villkor för näringslivsutveckling.

12. Tillväxtverket ges i uppdrag att utreda möjligheten till och utformningen av en servicegaranti vid myndighetsutövning riktat till små- och medelstora företag.

Region Gävleborg delar kommitténs uppfattning om behovet att utreda möjligheten till en servicegaranti vid myndighetsutövning. Detta förslag är allmänt och inte bara kopplat till landsbygden utan viktigt för alla små- och medelstora företag i hela Sverige. Det kan också påpekas att denna typ av ”garanti” är något som många kommuner, som kanske är närmast många företag när det gäller myndighetsutövning, arbetar med.

Digital kommunikation och transportinfrastruktur

13. Regeringen beslutar om ett nytt mål som innebär att alla i hela landet ska ha tillgång till digital infrastruktur med överföringskapacitet med minst 100 Mbit/s senast 2025.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande. Utbyggt bredbandsnät är en förutsättning för både boende och företag på landsbygden. Utvecklingen inom området kan också skapa tillgänglighet till olika former av samhällsservice, till exempel som tjänster inom e-hälsa.

14. Regeringen ser över förordningen (2003:396) om elektronisk kommunikation med huvudsyftet att avsevärt höja nivån för samhällsomfattande tjänster (SOT-nivån).

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

15. Statens digitala infrastruktur samordnas i enlighet med förslagen i betänkandet Statens bredbandsinfrastruktur som resurs (SOU 2016:1).

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

16. Regeringen utreder hur digital infrastruktur kan organiseras som ett femte transportslag efter 2025.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande. Dock ger den bredare roll digitaliseringen av samhället innebär ett annat perspektiv än enbart transporter. De insatser samhället gör på bredbands- och digitaliseringsområdet kan inte enkelt likställas med de som görs inom traditionell infrastruktur- och trafikplanering.

17. Regeringen säkerställer tillgången till bredband för de hushåll och företag som står utan uppkoppling i samband med avvecklingen av kopparnäten.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

18. Bredbandsforum ges i uppdrag att ansvara för att samordna en främjandeverksamhet för potentiella små nät i landsbygderna.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

19. Regeringen anslår 300 miljoner kronor årligen till Post- och telestyrelsen för att myndigheten ska kunna fördela medel till länsstyrelserna för att fullborda bredbandsutbyggnaden. Inom ramen för anslaget har även Post- och telestyrelsen möjlighet att upphandla bredband till hushåll och företag som saknar uppkoppling.

Region Gävleborg anser att stödmedlen bör fördelas till den organisation som av regering och riksdag tilldelats det regionala utvecklingsansvaret och där bredbandskoordinatorer är placerade. Region Gävleborg skulle hellre se att en större summa per år anslås, minst 500 miljoner kronor, men under en kortare tid för samma totalsumma. Den höga efterfrågan och marknadstrycket just nu gör att en större satsning behövs snabbare. Bredbandsutbyggnad är viktigt för att nå klimatmålen och skapa fossilfrihet då det både minskar behovet av resor och ökar möjligheten till service och arbetstillfällen.

20. Jordbruksverket ges i uppdrag att utforma bredbandsstödet inom landsbygdsprogrammet 2021–2027 så att länsstyrelserna tillsammans med regionalt utvecklingsansvariga och kommuner kan upphandla bredband med hög överföringskapacitet.

Region Gävleborg delar inte kommitténs förslag. Det är landstingen/regionerna, som har bredbandskoordinatorerna med ett ansvar för det övergripande arbetet med bredbandsutbyggnaden, som har bäst överblick över utbyggnaden i länen. Huvudansvaret för upphandling och fördelning av nya medel bör därför landstingen/regionerna ansvara för. Bredbandsutbyggnad också på landsbygden är i högsta grad en fråga om regional utveckling och bör därför ansvarsmässigt placeras hos de aktörer som har det regionala utvecklingsansvaret. Samverkan bör dock ske med Länsstyrelsen, kommunerna och de kommersiella aktörerna.

21. Post- och telestyrelsen får meddela föreskrifter i form av riktlinjer för ett nationellt förfrågningsunderlag som till delar ska kunna anpassas till regionala utvecklingsstrategier, regionala bredbandsstrategier samt andra regionala förutsättningar.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

22. Regeringen förtydligar de regionala bredbandskoordinatörernas uppdrag, så att det framgår att dessa utgör kontaktpunkt gentemot aktörerna som ingår en upphandling.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

23. Regeringen bedömer vilka konsekvenser en förändring av skatter och avgifter inom det transportpolitiska området får för möjligheten att nå de landsbygdspolitiska målen.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

24. Länsstyrelserna ges i uppdrag att redovisa landsbygdernas behov av underhåll och investeringar i transportsystemet i planeringsunderlaget till länsplanerna för regional transportinfrastruktur.

Region Gävleborg avvisar förslaget. Detta är en uppgift för länsplaneupprättaren att beakta i sitt arbete. De relevanta myndigheter och andra intressenter som har kunskap om landsbygdens utveckling är välkomna att lämna underlag. Även i detta sammanhang är det oklart hur kommittén väljer att avgränsa begreppet "landsbygderna".

25. Trafikverket ges i uppdrag att ange specifika objekt eller andra åtgärder i landsbygderna, som ska prioriteras i transportplaneringen på regional nivå.

Region Gävleborg avvisar förslaget. Ansvarig för länstransportplaner har i dialog med Trafikverket en process för att gemensamt synliggöra behov och att bedöma prioriteringar. Slutlig prioritering görs dock av den regionalt utvecklingsansvariga.

26. Regeringen förtydligar att planeringen av enskilda vägar ska behandlas i länstransportplanerna.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

27. Regeringen tar initiativ till en översyn av reseavdraget. Utgångspunkten bör vara att avdraget ska vara avståndsbaserat.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

28. Regeringen lägger fram förslag som underlättar samordningen av olika typer av persontransporter i landsbygderna.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

29. Regeringen underlättar så att ideell och kostnadsdelande samåkning blir tillåten i landsbygderna.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

30. Regeringen prioriterar landsbygderna vid testverksamhet och mer permanent införande av självkörande fordon.

Region Gävleborg ställer sig positivt till förslaget. Medborgare på landsbygdsorterna utanför de starka kollektivtrafikstråken saknar idag ofta alternativ till att färdas med privat bil. Prisbilden för självkörande fordon är däremot än så länge utanför de ekonomiska möjligheterna för flertalet konsumenter. Självkörande fordon skulle däremot kunna vara en möjlighet till ökad eller bibehållen mobilitet för boende på landsbygden, om fordonen finns att tillgå som en tjänst. Antingen i kollektivtrafikutbudet eller i form av privatägda bilpooler. Stimulansmedel skulle kunna kopplas till området för att gynna utveckling av liknande testverksamhet. Även om det stora antalet resenärer finns i städerna och miljöeffekterna av fordonen kan tänkas bli högre finns där ofta redan alternativ till bilen idag. Miljöprestandan för det enskilda fordonet är troligen också mer avhängt fyllnadsgraden i fordonet än geografisk lokalisering. Ett införande av självkörande fordon är därmed både en miljöfråga och en tillgänglighetsfråga för de medborgare på landsbygden som av olika anledningar inte har möjlighet eller önskan att äga sitt eget fordon men samtidigt är i behov av mobilitet. På sikt kommer fordonsmarknaden att avgöra vart i transportsystemet fordonen får störst genomslagskraft.

Kompetensförsörjning

31. Universitet och högskolor ges i uppdrag att öka tillgängligheten till högre utbildning i hela landet.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande. Dock bör uppdraget vara utformat så att stor flexibilitet när det gäller former för deltagande kan utvecklas. I takt med digitaliseringen kommer nya modeller för undervisning och examination ständigt att utvecklas. Det är därför viktigt att man inte låser fast sig vid en modell.

32. Regeringen ser över indikatorerna inom resurstilldelningssystemet i syfte att göra utbildningarna mer relevanta för de lokala arbetsmarknaderna.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

33. Regeringen säkerställer att det finns utbildningscentra för högre utbildning i kommuner i FA-regioner utan högskola/universitet och med få lärcentra samt i kommuner som berörs av kommitténs näringslivspaket till kommuner med extra stora utmaningar.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs intentioner med förslag 33 och 34. Redan idag går det bra att delta i högskoleutbildning för personer bosatta på landsbygden. Högskolan i Gävle tillhör ett av de tre lärosäten som har den högsta andelen distansstuderande (48 % år 2016). Dagens distansutbildning (nätbaserade utbildning) ger helt andra möjligheter till delaktighet och dialog för studenterna samt till en mycket högre teknisk kvalitet och lägre kostnad än tidigare. Framtidens utbildning kommer att vara ännu mer tillgänglig, flexibel och ortsoberoende. Det är därför inte bristen på högskoleorter som är det stora problemet, utan bristen på utbildningsplatser till lärosäten med distansutbildning. Våra undersökningar visar att många studerande inte skulle ha valt att läsa vidare på högskolenivå om de hade varit tvungna att flytta. Högskolan i Gävle samverkar med kommunala lärcentra inom och utom regionen. På det sättet nås en rad nya målgrupper, även från hem som saknar akademisk utbildningstradition. För ungdomar och vuxna som vill utbilda sig inom högre utbildning och bo kvar på samma ort är förslaget bra. Ökad matchning mellan individers utbildning och kompetens samt arbetslivets behov blir avgörande för om utbildningar ska kunna genomföras. Ett utbildningscentrum för högre utbildning är ett bra initiativ för eftergymnasial utbildning i närhet av bostadsorten.

34. Ett årligt statsbidrag införs för att landsbygderna ska kunna etablera och utveckla utbildningscentra för högre utbildning.

Se kommentar till förslag 33.

35. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) får i uppdrag att följa upp och utvärdera satsningen på utbildningscentra.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

36. Tillväxtverkets uppdrag om att utveckla riktlinjerna för regionalt kompetensutvecklingsarbete kompletteras, så att kompetensplattformarna utvecklas med huvudsyftet att förse utbildningscentra med analyser av rekryterings- och utbildningsbehov i närområdet.

Region Gävleborg anser att uppgiften att förse utbildningscentra med analyser behöver riktas till regionalt utvecklingsansvariga snarare än till kompetensplattformarna. Dessa är en viktig kunskaps- och samordningsplattform, men inte ett organ som kan ta emot uppdrag.

37. Regeringen säkerställer regional spridning av utbildningsplatser i landsbygderna och beaktar kommitténs förslag om utbildningscentra i andra satsningar inom kunskapslyftet.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

38. Regeringen uppmärksammar kravet om villkorad finansiering av platserna till yrkesvux i de glesa och mycket glesa kommunerna i landsbygderna.

Region Gävleborg tolkar detta förslag som att regeringen bör överväga om det är möjligt att ta bort kravet på medfinansiering för platserna på regionalt yrkesvux i glesa och mycket glesa landsbygdskommuner enligt kommitténs definition.

Region Gävleborg instämmer i så fall i kommitténs ställningstagande.

39. Regeringen utreder om det ska bli möjligt att minska studieskulderna för de som bor och är yrkesaktiva i de 23 kommunerna med extra stora utmaningar.

Region Gävleborg har inget att erinra om förslaget att tillsätta en utredning. Dock bör förslaget i så fall omfatta alla kommuner som definieras som glesa eller mycket glesa landsbygdskommuner. En aspekt som måste analyseras i utredningen är de konsekvenser när det gäller t ex kompetensförsörjning som kan inträffa för kommuner som gränsar till de som omfattas av nedsättningar etc.

Samhällsplanering och bostadsbyggande

40. Boverket ges i uppdrag att utarbeta en vägledning för hur landsbygdernas värden och utvecklingsmöjligheter ska kunna redovisas inom ramen för den kommunala översiktsplaneringen.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

41. Regeringen tar initiativ till att begränsa och precisera riksintressenas areal med syfte att underlätta landsbygdernas utveckling.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

42. Regeringen säkerställer att reformeringen av strandskyddsbestämmelserna får avsedd effekt.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande. Det är viktigt att de förutsättningar som finns till attraktiva boendemiljöer på landsbygden tas till vara. Det gäller till exempel möjligheten att erbjuda ett strandnära boende.

43. Regeringen gör en översyn av va-lagstiftningen i syfte att underlätta bostadsbyggandet och åtgärdandet av icke godkända avlopp i landsbygderna.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

44. Regeringen utreder om långivning till boende i landsbygderna underlättas genom införandet av särskilda landsbygdslån för byggande av egna hem, hyresrätter, ägarlägenheter, kooperativa hyresrätter och bostadsrätter i landsbygderna.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande. Det är viktigt att ett landsbygdslån blir tillgängligt på landsbygder i hela landet. Även i kommuner med städer och i tätortsnära landsbygdskommuner finns områden där nybyggnation är beroende av ett landsbygdslån, då marknaden i sig är för svag.

Kommersiell service, välfärdstjänster och kultur

45. Boverket ges i uppdrag att utarbeta en nationell vägledning till kommunerna om hur ett serviceperspektiv kan tillföras den kommunala översiktsplaneringen.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

46. Regeringen avvisar i beredningen av postlagsutrednings betänkanden de förslag som innebär en försämring av postservicen i landsbygderna.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

47. Kreditinstitutens ansvar för att tillgodose sina kunders behov av betaltjänster och kontanthantering bör regleras i lagen om betaltjänster. Även företag och föreningar ska omfattas av rätten att öppna betalkonton med grundläggande funktioner, som uttag och insättning av kontanter.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

48. Regeringen lägger fram förslag med syfte att anpassa det kommunala utjämningsystemet till ändrade förutsättningar samt gör en översyn av statsbidragen till kommunerna.

Region Gävleborg noterar att regeringen tillsatt en utredning som ska göra en översyn av det kommunala utjämningsystemet.

49. Regeringen tar initiativ som syftar till att öka kommunernas förmåga att rekrytera personal.

Region Gävleborg föreslår att uppdrag bör ges till regionalt utvecklingsansvariga att samordna och föra dialog med kommuner och andra aktörer om utbildningsvolymerna och matchningsbehov när det gäller de bredaste yrkesgrupperna inom kommuner och landsting, t ex lärare, undersköterskor och sjuksköterskor. Detta i syfte att stärka redan pågående metodutveckling, validering et c.

Region Gävleborg vill i detta sammanhang understryka vikten av god tillgänglighet även till regional hälso- och sjukvård.

50. Kulturrådet ges i uppdrag att redovisa hur myndigheten arbetar för att bidra till att göra kulturen tillgänglig i Sveriges landsbygder.

Region Gävleborg är positiva till att Kulturrådet inom kultursamverkansmodellen uppmärksammar landsbygdernas behov. Det ska ske vid samrådet i Samverkansrådet och i dialogerna med landstingen/regionerna. Samråd och samverkan med landsting och regioner är av stor vikt, ur ett tydligt decentraliserat perspektiv.

Region Gävleborg delar kommitténs konstaterande att inomregionala obalanser kvarstår, men betonar att kultursamverkansmodellen fokuserar på en regional kulturverksamhet. Kulturen och konsten spelar en viktig roll för regional utveckling och attraktivitet.

51. Kulturanalys ges i uppdrag att analysera tillgänglighet och deltagande i kulturaktiviteter i Sveriges landsbygder. Kulturanalys ska ge förslag på åtgärder för att stärka kulturdeltagandet i landsbygderna. Kulturanalys ska genomföra uppdraget i dialog med aktörer inom kultursektorn.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande, med tillägget att det ska utföras i samverkan med kommunerna, regioner och landsting.

Statens närvaro

52. Arbetsförmedlingens pågående nedläggning av lokalkontor på ett 100-tal orter avbryts till dess att konsekvenserna av nedläggningarna har utvärderats.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

53. Regeringen ställer konkreta tidssatta krav på hur snabbt polisen ska vara på plats vid allvarliga brott.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

54. Regeringen bör kontinuerligt följa upp och säkerställa polisens lokala närvaro, inte minst i landsbygderna.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

55. Den lokala serviceverksamhet som i dag utförs av Försäkringskassan, Skatteverket och Pensionsmyndigheten förs över och samlas i en ny organisation. Där det är möjligt samlokaliseras Arbetsförmedlingens, Polismyndighetens och Migrationsverkets lokala serviceverksamhet med den nya organisationen.

Region Gävleborg är tveksamma till att bilda en ny separat myndighet för dessa servicefunktioner. Ett bättre alternativ kan vara att bygga vidare på de initiativ som tagits i många av landets kommuner kring samverkan mellan kommunernas arbetsmarknadsenheter och Arbetsförmedlingen. Regionalt utvecklingsansvariga kan ha en stödjande och samordnande roll.

56. Samverkan mellan de myndigheter vars lokala servicefunktioner bryts ut och den nya organisationen regleras i respektive myndighets instruktion.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

57. Den lokala serviceorganisationen ska ha minst ett kontor i varje FA-region. FA-regioner som saknar servicekontor, 2016:
Vimmerby, Torsby, Vansbro, Malung-Sälen, Storuman, Kramfors, Åsele, Arjeplog, Jokkmokk, Överkalix.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

58. Kommittén rekommenderar att 10 000 tjänster vid statliga myndigheter i Stockholms FA-region under en 5- till 7-årsperiod omlokaliseras till FA-regioner i behov av statliga arbetstillfällen.

Region Gävleborg anser, liksom kommittén, att det är viktigt att det finns statliga verksamheter i hela landet för att människor behöver få stöd och service. När verksamheter finns på plats lokalt så upprätthålls medborgarnas tillit och förtroende för staten, men statlig närvaro bidrar också till köpkraft och utveckling i berörda orter. Det bidrar till att hela Sverige håller ihop.

Region Gävleborg menar att det för att åstadkomma en framgångsrik omlokalisering av myndigheter bör genomföras en fördjupad analys av förutsättningarna för en relevant kompetensförsörjning i den mottagande arbetsmarknadsregionen.

59. När en ny myndighet inrättas ska en lokalisering utanför storstadskommunerna alltid vara förstahandsalternativet.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande. Vi vill understryka vikten av, inte bara statlig närvaro, utan även behovet av statliga arbetstillfällen. Stora delar av landet behöver få en mer diversifierad arbetsmarknad, där statliga arbeten kan vara en betydelsefull del.

Styrning och organisering av landsbygdspolitik

60. I kommittéförordningen stadgas att kommittéer i sina betänkanden ska ange konsekvenser för landsbygdernas utveckling av sina förslag.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

61. Konsekvenserna för landsbygderna beskrivs i regeringens gemensamma beredning av propositioner och andra regeringsbeslut.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

62. Trafikverkets, Post- och telestyrelsens, Universitets- och högskolerådets, Tillväxtverkets, Statens jordbruksverks, Naturvårdsverkets, Polismyndighetens, Arbetsförmedlingens och länsstyrelsens landsbygdspolitiska ansvar tydliggörs i respektive myndighets instruktion.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande. Dock bör regeringen också förtydliga uppdraget till de regionalt utvecklingsansvariga i deras så kallade villkorsbeslut, i enlighet med de synpunkter som framförs i inledningen av remissvaret. Det är viktigt att myndigheterna ges i uppdrag att delta i det uppdrag, som enligt Region Gävleborgs förslag, ska läggas på de regionalt utvecklingsansvariga.

Region Gävleborg vill betona vikten av att statliga myndigheter samarbetar i frågor som rör landsbygdsutveckling och regional utveckling generellt. Motstående myndighetsintressen och en alltför sektoriserad syn på frågor kan motverka utvecklingen på landsbygden och i övriga delar av landet.

63. I ägaranvisningarna till Almi och Saminvest ska bolagens samhällsuppdrag för kapitalförsörjning till näringslivet i hela landet förtydligas, i synnerhet för företag som är verksamma i glesbygderna.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

64. Regeringen ser över länsstyrelsernas finansiering i syfte att öka förvaltningsanslagets andel av finansieringen.

Region Gävleborg noterar att detta är en av de frågor som den statliga Indelningskommittén också avser att belysa i sitt arbete med att lägga förslag om statens roll och organisering på regional nivå.

65. I varje län inrättas en landsbygdsdelegation. Inom ramen för länsstyrelsernas samordningsuppdrag ska landsbygdsdelegationerna i länet samordna de statliga myndigheternas verksamhet inom landsbygdspolitiken.

Region Gävleborg avvisar kommitténs förslag i enlighet med skrivningar i det inledande avsnittet. Delegationen bör knytas till den som är regionalt utvecklingsansvarig.

66. I landsbygdsdelegationerna ska ingå representanter för Trafikverket, Post- och telestyrelsen, Tillväxtverket, Jordbruksverket, Naturvårdsverket, Polismyndigheten, Arbetsförmedlingen, länsstyrelsen och universitet och högskolor samt för kommuner och landsting/samverkansorgan. Andra

myndigheter, organisationer och sammanslutningar kan också ingå om landsbygdsdelegationerna finner det lämpligt.

Region Gävleborg avvisar kommitténs förslag i enlighet med skrivningar i det inledande avsnittet.

67. Landsbygdsdelegationerna leds av landshövdingarna och biträds av varsitt sekretariat som länsstyrelserna ansvarar för.

Region Gävleborg avvisar kommitténs förslag i enlighet med skrivningar i det inledande avsnittet.

68. Statliga myndigheters ansvar för landsbygdsutvecklingen regleras i en särskild förordning.

Se synpunkter på förslag 62.

69. Jordbruksverket ska på nationell nivå främja och följa upp arbetet med att nå målen för landsbygdspolitiken.

Region Gävleborg avvisar kommitténs förslag i enlighet med skrivningar i det inledande avsnittet. Uppdraget bör gå till Tillväxtverket.

70. Jordbruksverket ska på nationell nivå främja och samordna Trafikverkets, Post- och telestyrelsens, Universitets- och högskolerådets, Tillväxtverkets, Tillväxtanalys, Vinnovas, Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets, Polismyndighetens, Arbetsförmedlingens, Kulturrådets och länsstyrelsernas arbete med de nationella målen för landsbygdspolitiken.

Region Gävleborg avvisar kommitténs förslag i enlighet med skrivningar i det inledande avsnittet. Uppdraget bör gå till Tillväxtverket.

Civilsamhället

71. Regeringen förstärker bidraget till studieförbundens verksamhet i landsbygdsområden. Syftet med förstärkningen är att främja det civila samhällets roll i landsbygdsutvecklingen, i synnerhet för att unga personer samt personer med invandrarbakgrund ska få bättre möjligheter och förmåga till att delta i lokal samhällsutveckling. Jämställdhetsmålet om att kvinnor och män ska ges samma möjligheter att vara aktiva medborgare ska särskilt beaktas.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

72. Regeringen uppdrar till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor att utreda på vilket sätt de statliga bidragen till folkbildningen i ökad omfattning kan styras till landsbygdsområden för ovan angivna syften.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

73. Regeringen uppdrar till Jordbruksverket att stödja samordning och utveckling av nätverk mellan landsbygdsutvecklare anställda i kommuner och regioner.

Region Gävleborg ställer sig positiv till att en nationell myndighet ges i uppdrag att stödja samordning för att utveckla nätverk. Men som en konsekvens av tidigare lämnade synpunkter bör denna myndighet vara Tillväxtverket.

74. Lokalt ledd utveckling med leader-metoden ska tillämpas rikstäckande.

Region Gävleborg instämmer i kommitténs ställningstagande.

75. Regeringen utvidgar sin överenskommelse med civilsamhällets organisationer. Överenskommelsen ska gälla utveckling av kunskaper och arbetssätt för landsbygdsutveckling.

Region Gävleborg är generellt positivt med en utvidgning av överenskommelsen. Dock krävs en betydligt högre grad av tydlighet och konkretion av vad överenskommelsen ska leda till och hur parterna ska kunna omsätta den i praktisk handling för att stödja utvecklingen på landsbygden i hela Sverige. De regionalt utvecklingsansvariga bör inkluderas och ha en roll i detta arbete.

Regionstyrelsen 2017-04-04

Tommy Berger
Regionstyrelsens ordförande

Johan Färnstrand
Regiondirektör